

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANADOLU DESTANLARI

Anadolu Destanları

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3433

ARAŞTIRMA VE EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYIN NO: 375

HALK EDEBİYATI DİZİN NO: 71

ISBN

978-975-17-3745-8

www.kulturturizm.gov.tr

<http://aregem.kulturturizm.gov.tr>

Genel Koordinatör

Okan İbiş / Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü

Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Ali Yakıcı

Editör

Elif Turanloğlu

Resimler ve Kitap Tasarımı

Ali Çağan Uzman

Animasyon ve Kurgu

Sevda Khatamian

Müzik

Barış Elitaş

Basım-Tasarım

MG Ajans, Mehlika Gider

Birinci Baskı, Ankara, 2014

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 2000 adet basılmıştır.

Bu yayının, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yazılı izni olmadan fotokopi yöntemi dahil, elektronik veya mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz ve iletilemez.

©Tüm Hakları Saklıdır.

Sunuş

Destanlar bir milletin ortak mücadelesini, ortak değerler ve anlamlar bütünlüğü içinde anlatan eserlerdir. Destanların anlattığı olaylar ve kahramanlar toplumların bilincinde şekillenir, idealleşir ve günümüze taşınır. Bir milletin nasıl oluştuğunu ve tarihi süreç içinde nasıl geliştiğini edebiyat üslup ve estetiği içinde anlatan destanlar, o milletin varlığını korurken sahip olduğu hayat görüşünü, yaşam biçimini ve ahlak anlayışını da ortaya koyar. Bu bakımdan destanlar, somut olmayan kültürel mirasın önemli hazinelerindendir.

1966 yılından günümüze halk kültürü ile ilgili çalışmaları kayıt altına alan Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, bu çalışmayla destanlar konusunda da önemli bir projeye imza atmış bulunmaktadır. Anadolu Destanları Kitabı ve Animasyon DVD'si, daha önce Genel Müdürlüğünüz bünyesinde hazırlanan Anadolu Halk Masalları ve Anadolu Efsaneleri kitap ve animasyonlarının devamı niteliğinde bir projedir.

Kültür mirasımızın gelecek kuşaklara aktarılmasını görev olarak kabul eden Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğümüz bu projede, özellikle halkın gönlünde taht kurmuş kahramanlar aracılığıyla Türk kültürüne ait öğelerin yer aldığı destanların seçilmesine dikkat etmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, Türklerin hem İslamiyet öncesi hem de sonrası döneminin izlerini taşıyan, destan geleneğimizin

en muhteşemlerinden olan Oğuz Kağan destanı ile başladık. Çalışmada ikinci olarak, geçiş dönemi eserlerinden olan ve Türk sosyal hayatına dair değerli bilgiler içeren Dede Korkut Hikâyeleri'nden Kam Bürre Bey Oğlu Bamsı Beyrek'e yer verdik. Sonrasında, Anadolu ve Rumeli'nin Türkler tarafından fethinde birçok kahramanlık gösteren ve Orta Asya, Anadolu ve Balkanlara uzanan geniş bir coğrafyada anlatılan Sarı Saltuk'u hedef okuyucu kitlesinin istifadesine sunduk. Türk ve çevre kültür insanı tarafından mertliğin, dürüstlüğün, arkadaşlığın, vefanın, dayanışmanın ve yiğitliğin destanı olarak kabul gören Köroğlu ile Anadolu Destanları Kitap ve Animasyon çalışmamızı tamamladık.

Kültür hazinemizin önemli unsurlarından biri olan destanlarımızın bir kısmının yeniden derlenmesinin, somut olmayan kültürel mirasın ve halk kültürünün tanıtılmasına, yaşatılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlayacağına inanmaktayız.

Okan İbiş

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

İçindekiler;

Oğuz Kağan Destanı	8
Bamsı Beyrek Destanı	28
Sarı Saltuk Destanı	52
Köroğlu Destanı	70

OĞUZ KAĞAN DESTANI

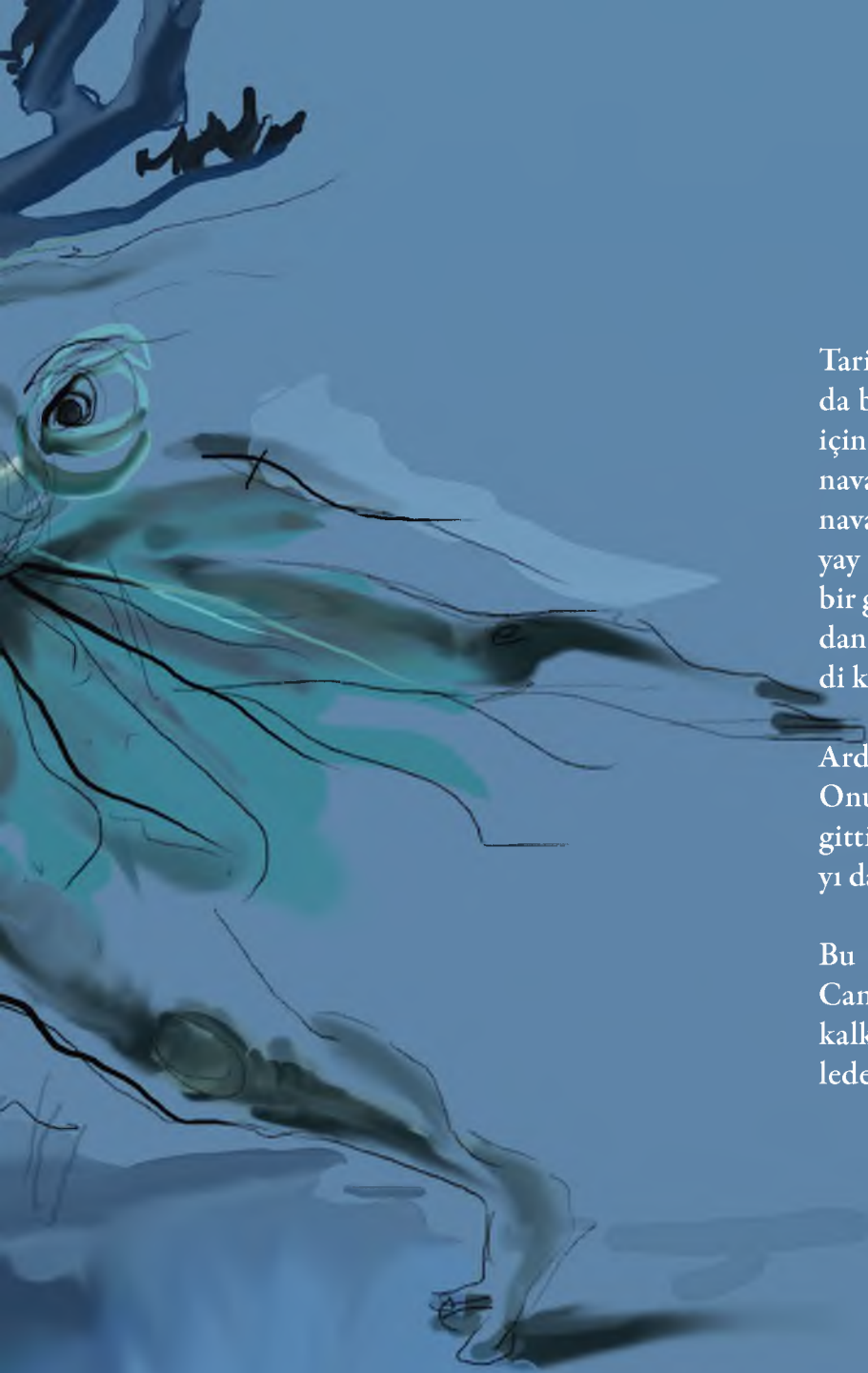

y Kağan, Oğuzların dünyalar güzeli geliniydi. Günlerden bir gün bir oğlan çocuk dünyaya getirdi. Çocuğun yüzü gök rengiydi. Ağzı ateş gibi kıızıl, gözleri ela, saçları kapkaraydı; çok güzeldi. Çocuk, anasının sütünü bir kez emdi, bir daha emmedi. Konuşmaya başlayıp çiğ et, çorba ve kıymız istedi. Kırk günde büyüdü, yürüdü, oynadı.

At binmeye, at sürülerini gütmeye başladı. Günlerin, gecelerin ardından tam bir yiğit oldu. Bu yiğidin adı Oğuz Kağan'dı.

Tarihin eski çağlarında, Oğuz diyarında büyük bir orman vardı. Bu ormanın içinde, halkı canından bezdiren bir canavar yaşıyordu. Cesur Oğuz Kağan, canavarı avlamak istedi. Kargısını, kılıcını, yay ve okunu hazırlayıp ava çıktı. Önce bir geyik avlayıp onu ağaca bağladı. Oradan ayrıldı. Ertesi gün, sabaha karşı geldi ki, ne görsün? Canavar geyiği almış.

Ardından bir ayı avladı Oğuz Kağan. Onu da altın kuşağı ile ağaca bağlayıp gitti. Ertesi gün geldiğinde, canavar, ayıyı da almıştı.

Bu sefer ağacın altında kendisi durdu. Canavar geldi ve başıyla Oğuz Kağan'ın kalkanına vurdu. Oğuz Kağan bir hamlede canavarı yere yıktı.

Günlerden bir gün Oğuz Kağan Tanrı'ya dua ediyordu. Karanlık basmıştı. Gökten bir ışık iniyordu. Işığın olduğu yere doğru yürümeye başladı. Işığın içinde tek başına oturan bir kadın vardı. Başında ateş gibi parlak bir tacı olan kadın öyle güzeldi ki, gülse gök güler, ağlasa gök de ağlardı. Oğuz Kağan onu görür görmez aklı başından gitti ve hemen bir dilek diledi. Bu kadın bana evlatlar versin dedi. Günler ve geceler sonra kadın, üç oğlan çocuk dünyaya getirdi. Birincisine Gün, ikincisine Ay, üçüncüsüne ise Yıldız adını verdiler.

Yine bir gün Oğuz Kağan avdayken gölün ortasında bir ağaç gördü. Ağacın kavuğunda tek başına bir kadın oturuyordu. Gözü gökten daha gök, saçları ırmak gibi dalgalıydı kadının. Öyle güzeldi ki, yeryüzü halkı onu görse “eyvah!” derdi. Oğuz Kağan onu gördüğünde yüreğine ateş düştü ve hemen bir dilek diledi. Bu kadın bana evlatlar versin dedi. Günler ve geceler sonra kadın, üç oğlan çocuk dünyaya getirdi. Birincisine Gök, ikincisine Dağ, üçüncüsüne de Deniz adını verdiler.

Oğuz Kağan büyük bir toy tertip etti. Kırk masa, kırk sıra yaptırıp halkı davet etti. Türlü yemekler, şuruplar, tatlılar, kımızlar ikram etti. Toydan sonra fermanlar yazdırıp dört bir tarafa haber saldı. Bu fermanlarda şöyle yazıyordu: “Ben Türk Oğuzlarının kağanıyım ve yeryüzünün dört yanının hükümdarıyım. Sizden itaat dilerim.”

O zamanlar Oğuzların yurt kabul ettikleri coğrafyanın doğusunda Altun Kağan’ın hükümdarlığı vardı. Altun Kağan, Oğuz Kağan’a bir elçi gönderip ona altın, gümüş ve değerli taşlar takdim etti. Onunla dost oldu.

Oğuzların batısında ise Urum (Roma) adında bir kağan vardı. Urum Kağan, Oğuz Kağan'ın emirlerini dinlemedi. Oğuz Kağan da bayrağını açarak ona karşı yola çıktı. Kırk gün sonra Buz Dağı'nın eteğindeydi. Çadırını kurdurup uyudu. Tan ağarırken Oğuz Kağan'ın çadırına güneş gibi bir ışık girdi. O ışığın içinden gök renkli büyük bir erkek kurt çıktı. Kurt; "Ey Oğuz ben senin önünde yürümek istiyorum" dedi. Oğuz Kağan çadırını toplattı. Askerleriyle birlikte gök renkli kurdun ardı sıra ilerlediler.

Birkaç gün sonra Oğuzların “İtil Müren” dediği İdil Irmağı’nın kıyısında gök renkli kurt durdu. Irmağın kenarındaki kara dağın önünde savaş başladı. Okla, kargı ve kılıçla vuruştular. Çarpışma öyle büyüktü ki halk kaygıyla izledi. Sonunda Urum Kağan mağlup oldu ve kaçtı. Oğuz Kağan, Urum Kağan’ın imparatorluğuna hâkim oldu.

Urum Kağan’ın Uruz Bey diye bir kardeşi vardı. Uruz Bey, oğlunu, derin ırmaklar arasına saklanmış bir şehre göndermiş ve “şehri bizim için koru, savaştan sonra da geri dön” demişti.

Oğuz Kağan bu şehre doğru yürüdü. Uruz Bey'in oğlu ona bolca ganimet yollayarak: "Ey Oğuz! Babam benden bu şehri korumamı istedi. Ama benim kağanım sensin. Sen de bu şehri koru. Babam sana kızdıysa burada benim suçum ne? Ben senin emirlerini yerine getirmeye hazırım" dedi. Oğuz Kağan bu yiğidin sözü üzerine: "Sen şehri çok iyi korumuşsun, bu sebeple adın "Saklap" olsun" dedi. Saklap ve Oğuz Kağan böylece dost oldular.

Oğuz Kağan askerleriyle birlikte İdil Irmağı'na geldi. İdil büyük bir ırmaktı. Oğuz Kağan, askerlerine döndü ve “Bu suyu nasıl geçeceğiz?” diye sordu. Akıllı, cesur bir asker olan Ordu Bey ortaya çıktı. Baktı ki etrafta asırlık kayın ağaçları var. Bu ağaçların içlerini oyup sal yaptı ve karşı tarafa geçti. Bu duruma çok sevinen Oğuz Kağan: “Sen buraya bey ol, boyunun adı da Kıpçak olsun” dedi.

Uzun bir süre ilerlediler. Gök renkli kurt, Oğuz Kağan'ın yanına gelip: “Ey Oğuz, sen askerlerinle yürüyerek halkı ve beyleri buradan götür. Ben de sana yol göstereyim” dedi. Biraz dinlendikten sonra tan ağarırken hep birlikte yola çıktılar.

Oğuz Kağan her zaman alaca bir ata binerdi. Çok sevdiği bu at, yol üzerinde kayboldu. Burada buzla kaplı, yüksek Buz Dağı vardı. Oğuz Kağan'ın atı oraya kaçmıştı. Oğuz Kağan büyük bir üzüntü içindeydi. Askerler arasında kahraman bir bey vardı. Yürüyüşe ve soğuğa dayanıklı bu bey, Buz Dağı'na doğru tırmanmaya başladı. Dokuz gün sonra atla birlikte Oğuz Kağan'ın yanına döndü. Baştan aşağı kara bulanmıştı, bembeyazdı. Oğuz Kağan, sevinçle güldü: “Sen buradaki beylere baş ol. Adın da 'Karluk' olsun” dedi ve ilerledi.

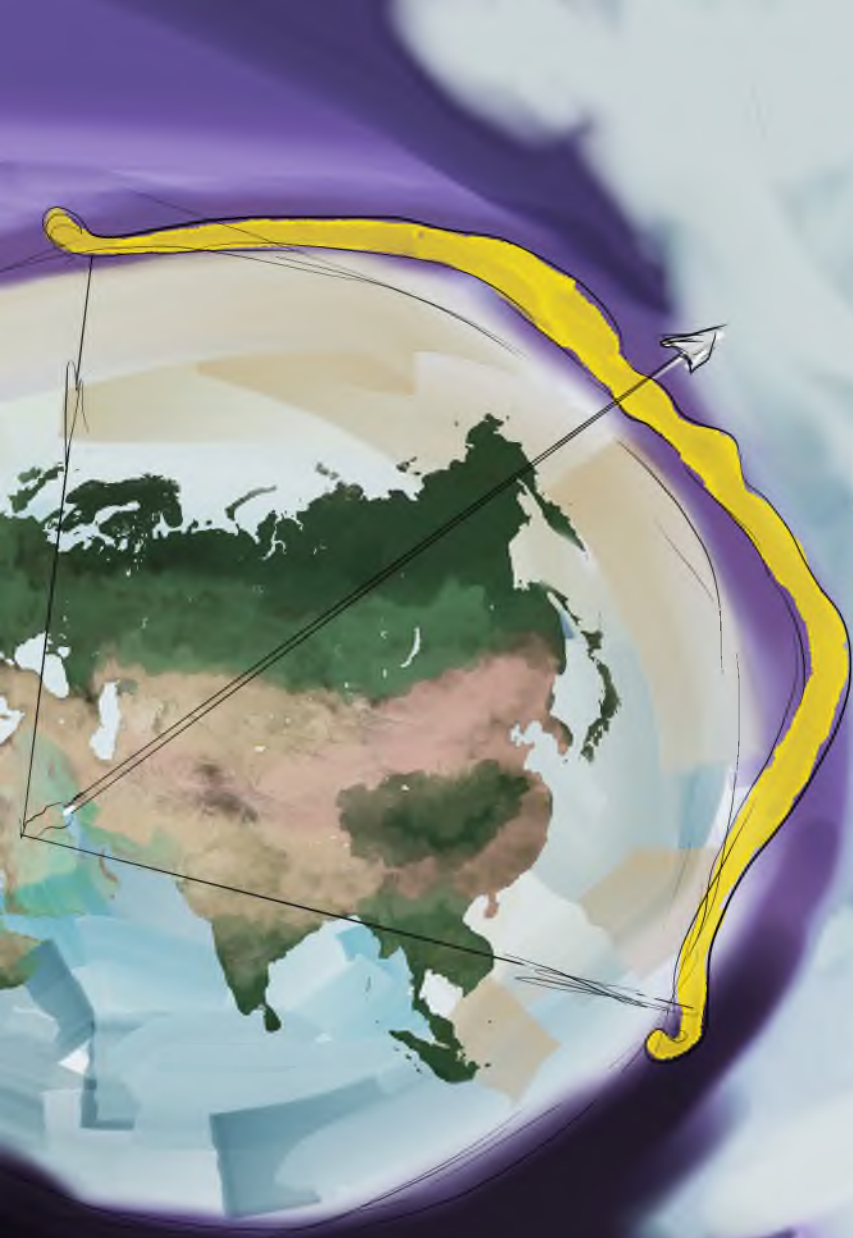
Gök renkli kurt, çorak bir yerde durdu. Oğuz Kağan da durdu. Burası, oldukça büyük bir yurt olan “Çürçet”ti. Atları ve öküzleri, bol miktarda altın ve gümüşleri vardı. Burada Çürçet Kağan ve halkı, Oğuz Kağan ile karşı karşıya geldi. Oklarla kılıçlarla çarpışılan bu büyük savaşı, Oğuz Kağan kazandı. Çürçet Kağan’ın halkını, kendisine tabi kıldı. Bu zaferin ardından Oğuz Kağan ve halkı öyle büyük bir ganimete sahip oldu ki, atları ve katırları bunları götürmek için yetersiz kaldı. Oğuz Kağan’ın bir diğer yetenekli ve becerikli askeri olan Barmaklıg Çosun Bilge, asırlık kayın ağaçlarının toplanmasını istedi.

Onları kalın iplerle birbirine sıkıca bağladılar. Bu tomruk kümesi, Barmaklıg Çosun Bilge'nin yapmak istediği taşıma aracının gövdesini oluşturunuyordu. Gövdenin dört tarafına, yine ağaçlardan yaptıkları hareketi sağlayacak çıkıntılar koydular. Hazırladıkları, ortası delik ağaç daireleri bu çıkıntılara yerleştirdiler. Ganimetleri taşıyacak araç artık hazırды. Cansız ganimetler arabanın arka tarafına yüklendi, canlı ganimetler ise ön tarafa geçirilip arabaya bağlandı. Onlar arabayı çekmeye başladılar.

Oğuz Kağan ve halkı şaşkınlıkla izledi bunu. Sonra onlar da bu arabalardan yaptılar. Arabaları çekerken, “kanga, kanga” diye bağıyorlardı. Onun için onlara “kanga” adını koydular. Oğuz Kağan: “Cansız, canlı yürütsün. Sizin adınız “Kangalug” olsun” dedi ve gitti.

Oğuz Kağan yine bu gök renkli kurtla birlikte Hint, Tankut ve Suriye taraflarına yürüdü. Birçok çatışmanın ardından oraları da kendine tabi kıldı.

Güneyde Barkan denilen sıcak bir yurda yöneldi. Buranın altını, gümüşü fazlaydı. Her türlü av bulunurdu. Buranın hükümdarı Masar adında bir kağandı. Oğuz Kağan, Masar'la yaman bir savaşa tutuştu ve galip geldi. Barkan yurdunu ele geçirdi.

Oğuz Kağan'ın yanında ak sakallı, kır saçlı, engin düşünceli bir ihtiyar vardı. Bu asil adam, Oğuz Kağan'ın veziriydi. Adı Ulug Türk idi. Ulug Türk, bir gün rüyasında bir altın yay ve üç gümüş ok gördü. Bu altın yay, gün doğusundan ta gün batısına kadar ulaşmıştı; üç gümüş ok, ta kuzeye doğru gidiyordu. Ulug Türk, Oğuz Kağan'a dedi ki: "Ey kağanım, senin ömrün hoş olsun. Kök Tengri düşünde gördüğünü gerçeğe dönüştürsün. Tanrı bütün dünyayı senin soyuna bağışlasın."

Oğuz Kağan, Ulug Türk'ün sözünü çok beğendi ve onun öğüdünü dinledi. Büyük ve küçük oğullarını yanına çağırdı. "Gün, Ay ve Yıldız, sizler doğuya gidin. Gök, Dağ ve Deniz sizler de batıya gidin" dedi.

Doğuya giden Gün, Ay ve Yıldız, epeyce avlandıktan sonra altın bir yay buldular. Onu alıp babalarına verdiler. Oğuz Kağan sevindi. Yayı üçe böldü ve "Ey büyük oğullarım, yay sizlerin olsun; yay gibi okları göğe atın" dedi.

Batıya giden Gök, Dağ ve Deniz de epeyce avlandıktan sonra üç gümüş ok buldular. Bunları babalarına sundular. Oğuz Kağan sevindi. Okları, oğullarına üleştirdi: "Ey Küçük oğullarım, oklar sizlerin olsun; Yay oku atar, sizler de ok gibi olun" dedi.

Oğuz Kağan büyük bir kurultay toplayıp halkını bir araya getirdi. Büyük ordugâhın sağ yanına kırk kulaç direk diktirdi. Üstüne bir altın tavuk koydu, dibine bir ak koyun bağladı. Sol yanına da kırk kulaç direk diktirdi. Üstüne bir gümüş tavuk koydu, altına bir kara koyun bağladı. Sağ yanda Boz Oklar, sol yanda ise Üç Oklar oturdu. Kırk gün kırk gece yediler içtiler, eğlendiler.

Oğuz Kağan “Ey oğullarım, ben çok yol aştım, çok savaştım. Çok kargı, çok ok attım. Düşmanlarımı ağlattım, dostlarımı güldürdüm. Ben Gök Tanrı’ya borcumu ödedim. Şimdi yurdumu size veriyorum” dedi.

KAM BÜRE BEY OĞLU BAMSI BEYREK DESTANI

ğuz Beyleri Bayındır Han'ın sohbetinde bir araya gelmişti. Bayındır Han'ın sağ yanına Uruz Bey, sol yanına da Yegenek Bey oturmuştu. Tam karşısında ise Kara Budak, yayına dayanıp durmuştu. Onları böyle gören Bay Büre Bey'in içini bir hüzün kapladı, hıçkırır hıçkırır ağlamaya başladı.

Oğuz Beylerinden Salur Kazan; “Bay Büre niye ağlıyorsun?” dedi.

Bay Büre Bey; “Nasıl ağlamayım Salur Kazan, bir oğlum yoktur. Yedi kızıma şükrediyorum ama beylik babadan oğula geçer. Bir gün ölüp gideceğim, yerimi yurdumu bırakacağım bir oğlum yoktur” dedi. Bay Büre Bey’in bu sıkıntısı, tüm Oğuz Beylerinin sıkıntısıydı. Hepsi, onun durumuna çare olabilmek adına yüzlerini göğe çevirdiler ve dua etmeye başladılar. O sırada Bay Bican Bey de yerinden kalktı; “Beyler benim için de dua edin. Ben de nicedir bir kızım olsun isterim” dedi.

Kudretli Oğuz Beylerinin duaları kabul oldu; Bay Büre Bey’in bir oğlu, Bay Bican Bey’in de bir kızı oldu. Haberi olan Oğuz Beyleri, büyük bir mutluluk duymuştu.

Bay Büre Bey, Rum illerini dolaşacak tüccarların yanına giderek oğlu için onlardan çeşitli hediyeler istedi. “Siz dönene kadar oğlum koca bir delikanlı olur ve hediyeleriniz ona uğur getirir” dedi.

Aradan geçen uzun yıllarda Bay Büre Bey’in oğlu, alımlı, hoş bir delikanlı oldu. Oğuz Beyleri bir kahramanlık görmedikçe, çocuğa ad koymazlardı. Bay Büre Bey’in oğlu at koşturur, ava çıkardı. O günlerde Rum illerine giden tüccarlar da dönüş yolundaydı, Pasin’e kadar gelmişlerdi. Fakat Evnük Kalesi’nde pusuya düşürölüp yağmalandılar. Tüccarlardan biri kaçmayı başarıp Oğuz İli’ne kadar geldi. Oğuz’un ucunda bir çadır kurulmuş, içinde kırk yiğidi ile birlikte bir bey oğlu oturmaktaydı.

Tüccar hemen yanlarına yaklaştı; “Oğuz’un güzel yiğidi! Rum illerine ticarete gitmiştik. Nadir bulunan malları Oğuz diyarı için toplayıp getiriyorduk. Evnük Kalesi’de üstümüze saldırdılar. Malımızı yağmaladılar, bizi esir aldılar. Ben kaçmayı başardım. Ama senden ricam, tüccarlarımızı kurtarman” dedi.

Altın kadehini elinden bırakan Bey oğlu; “Yiğitlerim, hemen toparlanıp yola çıkalım!” dedi.

Bey oğlu ve yiğitleri, tüccarın kılavuzluğunda Pasin’e geldiler. O sırada eşkıyalar, malları paylaşmaktaydılar. Kırk yiğidi ile onların arasına dalan Bey oğlu, tüccarların bütün mallarını kurtardı. Bu duruma çok sevinen tüccarlar, Bey oğluna; “Sen bize iyilik ettin, şimdi bu mallardan beğendiğini al” dediler.

Bey oğlu, boz bir at, altı çivili bir gürzü, ak saplı bir yay ve kılıç beğendi. Tüccarların canı biraz sıkıldı bu duruma. Zira, Bey oğlunun beğendiği eşyaların bir sahibi vardı. “Ey yiğit! Biz bunları sana vermeyi çok isterdik. Ama bizim bir beyimiz var, bu dördü de onun hediyeleri” dediler.

“Beyiniz kimdir?” diye sordu yiğit. Tüccarlar; “Bay Büre Bey’dir” dediler. Kendilerini kurtaranın Bay Büre’nin oğlu olduğunu bilemediler. Yiğit, gülümsedi. Atına atlayıp yola koyuldu. Evine vardığında olaylardan hiç bahsetmedi babasına. “Tüccarlar yıllar sonra geri döndü” dedi. Bu duruma çok sevinen Bay Büre hemen otağı kurdurdu. Oğlunu sağ yanına alıp tüccarları bekledi.

Tüccarlar Bay Büre’nin otağına vardılar. Bir de ne görsünler? Kendilerini eşkıyadan kurtaran yiğit, Bay Büre’nin yanında oturuyor. Tüccarların şaşkınlığına şaşırان Bay Büre, “Size ne oldu böyle? Neden donup kaldınız?” dedi. Tüccarlar; “Bu senin oğlun mudur Bay Büre?” diye sordular. “Evet benim oğlumdur” dedi Bay Büre. “Senin bu oğlun olmasaydı biz tutsak olmuştuk. Oğuz ilini bir daha göremeyecektik, bizi senin oğlun kurtardı” dedi tüccarlar.

Gururdan gözleri parlayan Bay Büre hemen Oğuz Beylerini topladı, onlara hikâyeyi anlattı. Sonra Dedem Korkut geldi;

“Ey yiğit oğlan! Sen ki büyük bir cesaretle eşkıyanın üzerine yürüdün. Tüccarlarımızın canını kurtardın. Bundan böyle senin adın, Boz Aygırlı Bamsı Beyrek olsun. Adını ben verdim, yaşını Allah versin” dedi.

O günden sonra boz aygırına atlayan Bamsı Beyrek, Oğuz Beyleriyle avlandı. Yine bir av sırasında karşısına çıkan geyiği kovalamaya başladı. Kovaladı, kovaladı... Geyik, kırmızı bir otağının önünde durdu. Bamsı Beyrek gördü ki bu otağı Bay Bican'ın kızı Banı Çiçek'in. Otağından başını uzatan Banı Çiçek; "Bre dadılar! Bu densiz, bize erlik mi göstermek ister yoksa? Varın gidin bakalım derdi ne imiş?" dedi.

Burla Hatun, Bamsı Beyrek'in yanına gitti.

"Kimsin, ne istersin yiğit?" diye sordu. Bamsı Beyrek kendini tanıttı. Çekinerek; "Bu otağı kimindir acaba?" dedi. Burla Hatun, "Bey yiğidim, bu otağı Bay Bican'ın kızı Banı Çiçek'indir" dedi. Beyrek'in gözlerindeki ışıltıyı gören Burla Hatun, otağıya dönüp; "Banı Çiçek, bu oğlan, güzel huylu, güzel yüzlü bir yiğide benzer" dedi. "Bre çağırın gelsin, konuşayım!" dedi Banı Çiçek.

Hatunlar, Beyrek'i çağırđılar. Beyrek, Banı Çiçek'in karşısındaydı. "Buraya ne iş için geldin yiğit? dedi Banı Çiçek. Beyrek biraz cesaretini toplayıp, "Bay Bican'ın kızı Banı Çiçek'i görmeye geldim" dedi. Banı Çiçek sinirlenip, "O kız öyle hemen seninle konuşur mu sandın? Ben onun dadısıyım. Şimdi seninle ava çıkacağız; at binip ok atacağız, güreşeceğiz" dedi.

Meydana çıktılar. At sürdüler, ok attılar; ikisi de çok iyiydi. Sıra güreşe geldi. İki pehlivan gibi birbirlerine sarıldılar. Beyrek endişeye kapıldı; "Bu kıza yenilir miyim acaba?" diye geçirdi içinden. Sonra bir anda belinden kavradı Banı Çiçek'i. Nefes nefese kalmışlardı. İkisi de utanıp geri çekildiler. "Bilmiş ol yiğit, Bay Bican'ın kızı Banı Çiçek benim!" dedi kız. Beyrek yeniden sarıldı kıza ve onu uzun uzun öptü.

Beyrek evine döndüğünde, kalbinin güzeller güzeli Banı Çiçek'te kaldığını anlattı babasına. Bay Büre; “Oğlum evlenmek ister misin? Hemen toplayalım Oğuz Beylerini” dedi.

Oğuz Beyleri ve Dede Korkut, Bay Bican'ın evine vardılar. Dede Korkut, Allah'ın emri, peygamberin kavliyle aydan beyaz, güneşten güzel Banı Çiçek'i istedi. Bay Bican, cesareti bütün Oğuz İli'nde anılan Bamsı Beyrek'in kızıyla evlenmek istemesine çok sevindi. Banı Çiçek'in de rızasıyla hemen düğün hazırlıklarına başladılar.

Oğuz zamanında bir yiğit evleneceği vakit, okunu atar,

düştüğü yere de gelin çadırı kurulurdu. Bamsı Beyrek de okunu fırlattı ve düştüğü yere çadırını kurdu.

Banı Çiçek, nişanlısına kırmızı bir kaftan hediye gönderdi. Kaftanı giyen Beyrek, yiğitleriyle oturup, yiyip içip eğlenmeye başladı. Fakat her şey bu kadar güllük gülistanlık değildi. Beyrek ve Banı'nın mutluluğunu kıskananlar, Bayburt Beyi'nin huzuruna çıktılar. "Sultanım, Bay Bican sana vereceği kızını, boz aygırlı Beyrek'e verdi. Bugün de evleniyorlar" dediler. Bu duruma çok sinirlenen Bayburt Beyi, adamlarını toplayıp, Beyrek'in üzerine yürüdü. Bamsı Beyrek, olanlardan habersiz otağında oturuyordu. Bayburt Bey'in adamları, Beyrek'in uyumasını beklediler. Gece yarısı otağına girip, Beyrek ve yiğitlerini esir aldılar.

Tan ağarınca Beyrek'in anası babası gelin evine baktılar. Ah ettiler, akılları başlarından gitti. Babası yakasını yırtıp, "oğul oğul!" diye haykırdı. Anası, kara saçlarını yolup inleyip ağladı. Yedi kız kardeşi karalar giydi. Bay Büre Bey'in otağına gam keder doldu.

Beyrek'in nişanlısına gitti acı haber. Banı Çiçek bağıra bağıra ağladı. Ak kaftanını çıkarıp, karalar giydi. Al yanakları artık solmuştu.

Beyrek'in tüm yoldaşları, kudretli Oğuz Beyleri yıllar sürecektir bir yasin acısıyla yandılar.

Aradan tam on altı yıl geçti. Beyrek ölü mü diri mi hiç kimse bilemedi. Günlerden bir gün, Banı Çiçek'in kardeşi Deli Kaçkar, Bayındır Han'ın divanına geldi. Diz çöktü; "Hanlığının ömrü uzun olsun beyim. Bunca yıldır Beyrek'ten bir haber yok. Bir yiğit çıkıp onun diri olduğu haberini getirirse, ona altın işlemeli kaftan ve para veririm. Ölü haberini getirirse de kız kardeşimi veririm" dedi.

Bunu duyan Yalancı Oğlu Yaltacuk, "Bayındır Han'ım, Beyrek'in ölü ya da diri haberini ben getirmek isterim" dedi ve gitti. Meğer yıllar önce Beyrek, Yaltacuk'a bir gömleğini hediye etmiş. Yaltacuk, bunu yıllarca saklamış. Gömleği kana bulayıp, getirip koydu Bayındır Han'ın önüne. "Han'ım, Beyrek'i Pasin'in Kara Dervendi'nde öldürmüşler. Bu da onun gömleğidir" dedi. Oğuz İli'nde yalan olmazdı. Ne söylense doğru kabul edilirdi. Kanlar içindeki gömleği gören Oğuz Beyleri feryat figan başladılar ağlamaya. Bayındır Han, yerinden fırladı; "Biz bu gömleği tanımıyoruz, Beyrek'in üzerinde hiç görmedik. Nişanlısına da bir sorun, yine en iyi o bilir" dedi. Gömleği Banı Çiçek'e götürdüler. Banı Çiçek, gömleği tanıdı. "Bu, onundur" dedi. Ak yüzü, yaşlarla boğuldu. Artık tüm Oğuz İli, Beyrek'ten umdu kesti.

Yalancı Oğlu Yaltacuk, Banı Çiçek ile nişanlandı;
düğün için de gün aldılar.

Bamsı Beyrek'in öldüğüne bir türlü inanmayan babası Bay Büre Bey, tüccarlarını yanına çağırdı; "Bre tüccarlar! Yurt yurt dolaşın. Ciğerimin paresi, gözümün nuru Beyrek'imi ölü ya da diri bulup getirin bana" dedi.

Tüccarlar gece gündüz demeden yürüdüler. Bayburt Hisarı'na geldiklerinde eşkıyaların yiyip içip eğlendiklerini gördüler. Beyrek de onlara kopuz çalmaktaydı. Karşıdan tüccarları fark eden Beyrek hemen onlara haber saldı. Yıllar sonra, Oğuz İli'nden yoldaşlarını bulmak, onu çok mutlu etmişti. “Ey babamın, anamın hediyesi kabile, söyleyin bana onlar sağ mıdır, kardeşlerim sağ mıdır? Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim Banı Çiçek ne durumdadır?” diye sordu. Tüccarlar, “Anan baban, kardeşlerin sağdır Bamsı Beyrek. Lakin gözyaşı dökmedikleri bir gün yoktur. Göz açıp gördüğün, gönül verip sevdiğin Banı Çiçek ise nişanlıdır. Yalancı Oğlu Yaltacuk’la evlenecektir” derler. Bu acı sözlerle ağlayarak yerinden kalktı Beyrek. Yiğitlerine olanları anlattı.

Bayburt Hisarı'nda, Beyrek’i çok seven bir kız vardı. Onun bu durumunu görünce o da çok üzüldü. “Beyrek sen önceden gülerdin oynardın. Sana ne oldu böyle?” dedi. Beyrek; “On altı yıldır tutsağım burada. Anaya, babaya, kardeşe, yârime, memleketime hasretim. Şimdi bir de öğrendim ki, Yaltacuk denen hain, onlara benim öldüğümü söylemiş ve benim sevdiğimle evlenirmiş” dedi.

Kız; “Ben sevenlerin ayrılmasına dayanamam Beyrek! Senin buradan kaçmana, sevdiklerine sağ salim ulaşmana yardım edeceğim” dedi. Beyrek; “Sen çok yüce gönüllü bir kızsın. İnşallah sen de sevdiğine ulaşırsın” dedi.

Kızın yardımıyla Bayburt Hisarından kaçmayı başaran Beyrek, yolda eşkıyaların at sürüsüne rastladı. Boz aygırı da sürünün içindeydi. Boz aygır, Beyrek’i tanıdı. Şahlandı, kişnedi. Beyrek’e doğru geldi. Beyrek, boz aygırın boynuna sarıldı. Onu, iki gözünden öptü. Hemen üzerine atlayıp Oğuz İli’ne doğru yola çıktılar.

Beyrek, yolda bir ozanla karşılaştı. “Bre ozan nereye gidersin?” dedi. “Düğüne gidiyorum” diye cevap verdi ozan. “Kimin düğünüdür?” diye sordu Beyrek. Ozan; “Yalancı Oğlu Yaltacuk’undur” dedi. Beyrek; “Bre Ozan, atımı sana bırakayım. Sen kopuzunu bana ver” dedi. Ozan, kopuzunu Beyrek’e verdi. Oradan babasının yurduna geldi Beyrek. Evlerinin önündeki büyük pınarda kız kardeşlerinin ağlaştığını gördü. “Kardeş Beyrek, düğünün derneğın kara oldu” diye yakınıp sızlanıyordu kardeşleri. Yanlarına vardı; “Bre kızlar, ne ağlarsınız? Anlatın bana, kopuzumu sizin için çalayım” dedi. “Çalma” dedi kızlar. “Ağamız Beyrek gideli, bağrımız yanar bizim. Bugün, onun sevdiği bir başkasıyla evlenir. Git o düğünde çal ozan” dediler. Beyrek; “Ak elbiseleri çıkarıp karalar giyen kızlar, üç gündür yollardayım. Karnım açtır, bir lokma verseniz bana. Belki biraz güler yüzünüz” dedi. Kızlar Beyrek’in karnını doyurdular. Beyrek; “Eski bir kaftanınız varsa, giysem de düğüne öyle gitsem” dedi. Kızlar, ağaları Beyrek’in kaftanını çıkarttılar. Beyrek kendi kaftanını giydi üzerine. Öyle yakıştı ki kaftan, büyük ablası onu Beyrek’e benzetti. Beyrek, “Kardeşlerim beni tanıdıysa, Oğuz Beyleri de tanır” diyerek kaftanı sıyırdı üzerinden. Eski bir çuval geçirip kendini deliliğe vurdu. Düğün evine geldi.

Oğuz İli'nde düğünlerde güveyler ok atardı. Yalancı Oğlu Yaltacuk; “Bana Beyrek’in yayını getirin. Onunla ok atacağım” dedi. Beyrek, yadigârlarını Yaltacuk’un elinde görünce ağladı. Kazan Bey, “Bre deli ozan, ne dilersin bizden? Altın akça mı yoksa cariye mi?” dedi. Beyrek; “Karnım açtır Sultanım. Şölen yemeğinin yanına varsam yeter” dedi. Beyrek, şölen yemeğine geldi. Karnını doyurduktan sonra, sağı solu tekmelemeye başladı. Kazan Bey’e haber verdiler; “Sultanım, deli ozan yemeklerin hepsini döktü, şimdi de kızların yanına varmak istermiş” dediler. Kazan Bey de; “Bırakın varsın kızların yanına” dedi.

Beyrek hatunların otağına geldi. Burla Hatun; “Bre ozan, derdin nedir?” dedi. Beyrek; “Evlenen kız kalkıp oynasın, ben de ona kopuz çalayım, tek derdim budur” dedi. “Bre deli ozan, evlenen kız benim. Çal kopuzunu, oynayacağım” dedi Burla Hatun. Beyrek, kopuzunu çaldı, söyledi;

*“Seninle benim işim yok
Evlenen kız yerinden kalksın
Kol sallayıp, oynasın
Ben de kopuz çalayım”*

Burla Hatun kendi kendine söylenip yerine oturdu. Ondan sonra Boğazca Fatma kalktı; “Evlenecek kız benim, oynayacağım” dedi. Beyrek;

*“Senin adın Boğazca Fatma değil miydi?
Yürü git yerine oynama
Yoksa ayıbını açarım, bil” dedi.*

Boğazca Fatma yerine oturdu. Banı Çiçek, acaba benim için ne diyecek, diye geçirdi

içinden. Kırmızı kaftanını giydi. Oyuna girip; “Deli ozan çal bakalım, evlenecek kız benim” dedi. Banı Çiçek’in gümüş gibi ak ellerinde kendi altın yüzüğünü gören Beyrek söyledi;

*“Bre han kızı
Bamsı Beyrek için hiç ağladın mı?
Mademki başka biriyle evlenirsin
Parmağındaki altın yüzük benimdir, ver bana onu” dedi.*

Banı Çiçek;

*“Sevdiğim Bamsı Beyrek diye ağladığım çoktur
Sevdiğim Bamsı Beyrek sen değilsin
Altın yüzükte işaret yoktur
Yüzüğü istersen, söyle bir işaret bana”*

Beyrek;

*“Birlikte ok atıp güreşmedik mi?
Seni öpüp altın yüzüğü parmağına takmadım mı?
Sevdiğin Bamsı Beyrek ben değil miyim? İyi bak!*

Banı Çiçek anladı ki deli ozan, Bamsı Beyrek. Cübbesiyle Beyrek'i sarıverdi. Hatunlar da tanıdı onu. Beyrek'in anasına, babasına, kardeşlerine müjdeyi verdiler. Beylere de haber gitti. Beyler hemen, Beyrek'i babasına götürdüler. Kazan Bey; "Bay Büre, işte oğlun buradadır" dedi. Bay Büre'nin gözleri, oğlu gittiğinden beri ağlamaktan göremez olmuştu ama onu kucakladığından Beyrek olduğunu anladı. Anası, babası, kardeşleri bu sefer ona kavuşmanın mutluluğuyla ağlıyorlardı.

Elbette Yalancı Oğlu Yaltacuk da bunu işitti. Beyrek'in korkusundan kendini Dana Sazı'na attı. Yaltacuk'un peşine düşen Beyrek, sazı ateşe verdi. Öleceğini anlayan Yaltacuk, ortaya çıkıp yalvarmaya başladı. Beyrek, Yaltacuk'un suçunu bağışladı.

Kazan Bey; "Beyrek hadi Banı Çiçek'in yanına git de muradına er" dedi. Beyrek; Yiğitlerimi kurtarmadan, kaleyi almadan muradıma eremem" dedi. Bütün Oğuz Beyleri bir araya gelip Bayburt Kalesi'ne atlarını sürdüler. Beyrek, Yegenek, Kara Budak, Deli Dünder, Uruz Bey, Han Kazan'ın önderliğinde kaleyi aldılar. Beyrek, yiğitlerini kurtardı. Oğuz İli'ne, ak otağına geri dönüp Banı Çiçek ile evlendi. Kırk gün kırk gece düğün dernek yaptılar. Beyrek de yiğitleri de muratlarına erdiler. Dedem Korkut geldi, kopuz çaldı, neşe verdi. Boy boyladı, soy soyladı.

SARI SALTUK DESTANI

inop'un beylerinden Seyyid Hasan, soyu Battal Gazi ve Danişmend Gazi gibi Anadolu Alperenlerine dayanan cesur bir beydir. Amasya Meliki tarafından bir pusuda öldürüldüğünde, oğlu Şerif Hızır henüz üç yaşındadır. Şerif Hızır kısa bir süre sonra annesini de yitirir. Hocası Abdülaziz ve Lalası Seravil'in elinde hem bilim öğrenir hem de bir kahraman gibi yetiştirilir. Daha çocukken on iki dil öğrenir, dört kitabı ezbere okur. At binmede, ok atmada, kılıç kullanmada en az ustaları kadar iyidir. Delikanlılık çağına geldiğinde Lalası ve Hocası tarafından Saltukoğulları'nın beyi Emir Ali'ye götürülür. Emir Ali, Şerif Hızır'ı huzuruna kabul eder ve yanına alır.

Bu arada dokuz Rum beyi, tertip ettikleri orduyla Mamûran şehrine giderler, başlarında Ankara Beyi vardır. Bu olaydan cesaretlenen Amasyalı Hristiyanlar vergi vermek istemezler ve bu durumu bir elçi aracılığıyla Emir Ali'ye bildirirler. Emir Ali'nin yanında oturan Şerif Hızır, bu duruma çok sinirlenir ve elçileri cezalandırır. Amasya Meliki, olayı İstanbul Tekfuruna bildirir, İstanbul Tekfuru da ordularını hazırlaması için Ankara Beyi'ne emir verir.

Şerif Hızır'ın bu hareketi şehrin ileri gelenlerini de kızdırır; “Sen daha genç bir çocuksun, neden bu işe karışırsın?” derler. Şerif Hızır, bu duruma çok üzülür. Evine gider, yatar uyur. Rüyasında Seyyid Battal Gazi'yi görür. Seyyid Battal, ona bir mağarayı işaret eder; “Şerif Hızır, bu mağarada benim atım Aşgar'ı ve Hz. Hamza ve Zohhak'ın savaş aletlerini bul. Ondan sonra yoluna devam et” der. Şerif Hızır, uyanır uyanmaz rüyasında söylenenleri yapar, sözü edilen mağarayı bulur. Aşgar'ı ve savaş aletlerini alır. Şehirde kısa bir gezinti yapıp atı yine mağaraya bırakır. Fakat ertesi gün geldiğinde Aşgar'ı bulamaz. Onun yerine, Hz. Ali'nin atını, Ankabil'i bulur; atın alnında “Aşgar'dan feragat et” yazılı bir not vardır. Şerif Hızır, Ankabil'in üzerine çıkar. Artık atı, silahı ve rüyasında ona yol gösterecek rehberi ile yeni maceralara atılacak bir kahramandır.

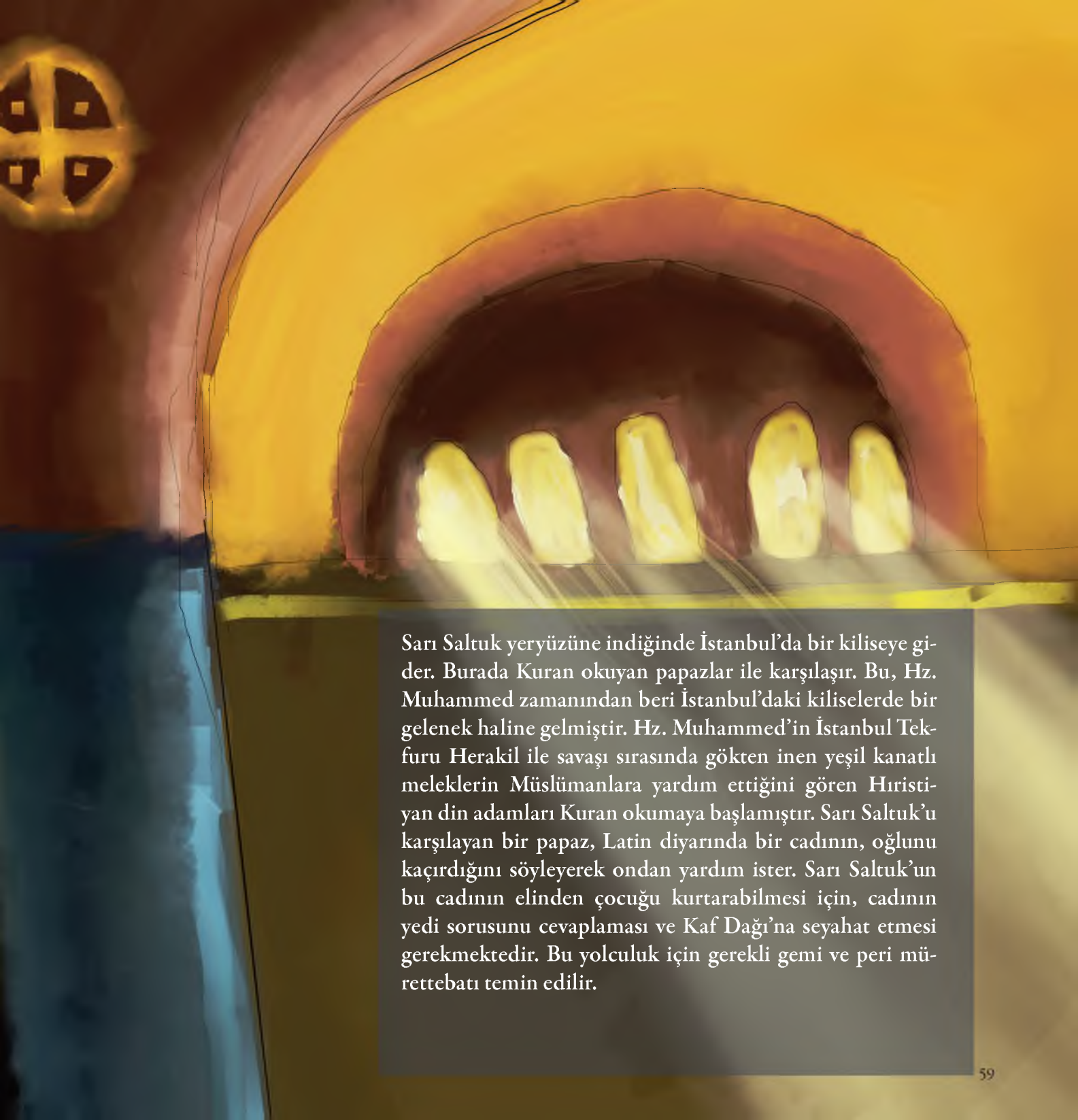
O tarihlerde Anadolu'da Hıristiyan beyleri, ordularını oluşturmaya başlamıştır. Şerif Hızır, bu orduya karşı savaşa başlar. Biri Hüseyinilerin biri de Hasanilerin alameti olan kırmızı ve yeşil sarığını giyer, eline de şehadet kınasını yakar. Bu savaşta Elyûn-i Rumî ile karşılaşır. Şerif, Elyûn'u alt ettiği anda, Elyûn af diler. Gördüğü rüyayı Şerif'e anlatır. Elyûn, rüyasında ağzından kara bir kuş çıktığını, yerine ak bir kuş girdiğini görür. Bu rüya, Elyûn'un Müslüman olacağını müjdelir. Şerif, Elyûn'u bağışlar, onun adını “İlyas” olarak değiştirir. Elyûn da Şerif'e “yalnız ve özgür” manasında, “Saltuk” adını verir.

Saltuk, henüz gençlik döneminde pek çok savaşta kendini gösterir. Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in idare ettiği orduyla birlikte Eflak, Boğdan, Engürü, Alaman, Leh, Gürcü ve Rus askerlerinden oluşan orduyu yener. Saltuk artık kendini ispatlamış bir kahramandır. Bundan sonra gücün merkezi olarak Sarı Saltuk adıyla, dünyanın dört bucağında zaferler kazanacaktır.

Sarı Saltuk, ataları Battal Gazi ve Danişmend Gazi gibi olağanüstü güçlerle donatılmıştır. Havada, denizde, karada, yer altında ölüm yoktur ona. Orduların elindeki hiçbir kuvvet, onu alt edemez. Saltuk, her yakalanışında kurtulmayı başarır. Bir keresinde, onu boğazına taş bağlayarak denize atıp öldürmek isterler. Saltuk, suyun içinde o kadar derine iner ki vardığı noktada deniz havada durmaktadır. Burada Saltuk'u su perileri karşılar. Su perileri Saltuk'u kurtarıp kendi ülkelerine götürürler. Burası Zecace Şehri denilen bir yerdir. Buranın beyinin kızı devlerin elindedir. Sarı Saltuk, su perilerine olan borcunu, kızı devlerin elinden kurtararak öder. Bu duruma çok sevinen su perileri Saltuk'u yeryüzüne geri gönderir.

Sarı Saltuk yeryüzüne indiğinde İstanbul'da bir kiliseye gider. Burada Kuran okuyan papazlar ile karşılaşır. Bu, Hz. Muhammed zamanından beri İstanbul'daki kiliselerde bir gelenek haline gelmiştir. Hz. Muhammed'in İstanbul Tekfuru Herakil ile savaşı sırasında gökten inen yeşil kanatlı meleklerin Müslümanlara yardım ettiğini gören Hıristiyan din adamları Kuran okumaya başlamıştır. Sarı Saltuk'u karşılayan bir papaz, Latin diyarında bir cadının, oğlunu kaçırdığını söyleyerek ondan yardım ister. Sarı Saltuk'un bu cadının elinden çocuğu kurtarabilmesi için, cadının yedi sorusunu cevaplaması ve Kaf Dağı'na seyahat etmesi gerekmektedir. Bu yolculuk için gerekli gemi ve peri mürettebatı temin edilir.

Sarı Saltuk Kaf Dağı'na yolculuğu sırasında devasa bitkilerle ve hayvanlarla karşılaşır. Ağızlarından ateş püsküren ejderhalar ortalığı yakmaktadır. Dev yengeçler ise bu ejderhaların düşmanıdır. Sarı Saltuk ejderhaların bir kısmını okla öldürürken, bir kısım ejderha da dev yengeçler tarafından yok edilir. Yolculuk boyunca Sarı Saltuk, kendisine eşlik eden perilerden Kaf Dağı diyarı hakkında da bilgiler edinir. Perilerin anlattığına göre Kaf Dağı, dünyanın etrafını bir halka gibi çevirir. O kadar yüksektir ki güneşe engel olur. Bir tarafında periler, bir tarafında da insanlar yaşar. İnsanların tarafı gece olunca perilerinki gündüz; perilerin tarafı gece olunca da insanlarınki gündüz olur. Dağ, deniz, bitkiler... Buradaki her şey canlıdır.

O güne kadar Kaf Dağı'nı geçmek isteyen sadece Sarı Saltuk olmuştur. Geçmişte Süleyman, Rüstem, Dastan, Feramuz, İskender gibi kahramanların hepsi Kaf Dağı'nı aşmak istemişlerdir. Fakat hiçbiri, Kûhi Şua denilen ateş dağını geçememiştir. Sarı Saltuk'u Kaf Dağı'ndaki Kûhi Şua'dan geçiren ise Simurg adında bir kuştur. Sarı Saltuk, Simurg'un yavrularını ejderhanın elinden kurtarır. Simurg da Sarı Saltuk'un Kûhi Şua'dan geçmesine yardımcı olup ona teşekkür eder. Sarı Saltuk, ateşi hiç sönmeyen bu dağdan yanmadan geçebilmek için, buradaki semenderlerden elde ettiği koruyucu yağı vücuduna sürer. Simurg'un da yardımıyla Kûhi Şua'yı geçer. Sonra da yeryüzüne dönüp Latin diyarındaki cadının yanına varır.

Cadı, Sarı Saltuk'un başarısını ölçmek için birtakım sorular sorar ona. Sarı Saltuk, Kaf Dağı'nda görüp öğrendikleri ile cadının sorularını cevaplar ve papazın oğlunu kurtarır. Oğluna kavuşan papaz, Sarı Saltuk'a minnetlerini sunar.

Sarı Saltuk bu kahramanlığının ardından bin yiğidi ile birlikte Edirne, Üsküp ve Dobruca'yı fetheder. Buralara kendi beyaz bayrağını çeker. Daha sonra Baba Dağı yakınlarındaki bir kiliseye girer. Burada papazların Hz. İsa için mum yaktıklarını görür. Sarı Saltuk, Hz. Muhammed için de bir mum yakmak ister. Bu mumun hiç sönmemesi için, Kaf Dağı'nda avladığı semenderlerin yağından bir mum yapar. Kilisedeki papazlar, Sarı Saltuk'un yaktığı mumun hiç sömediğini görünce onun manevi gücüne inanırlar. Daha sonra bu papazlardan biri rüyasında Sarı Saltuk'un mezarının Baba Dağı'nda olacağını görür.

Sarı Saltuk, bin yiğidi ile birlikte zaferden zafere koşar. Hem kahramanlığı hem de kerametleri dillere destan olmuştur. Ama Sarı Saltuk, artık bir yurdu olsun ister. Çok sevdiği Eski Baba'da yaşamaya karar verir. Buradaki halkla uzun uzun sohbetler eder, onlara İslam'ın kaidelerinden bahseder. Zaman zaman da Tuna Nehri üzerinde seyahat eder.

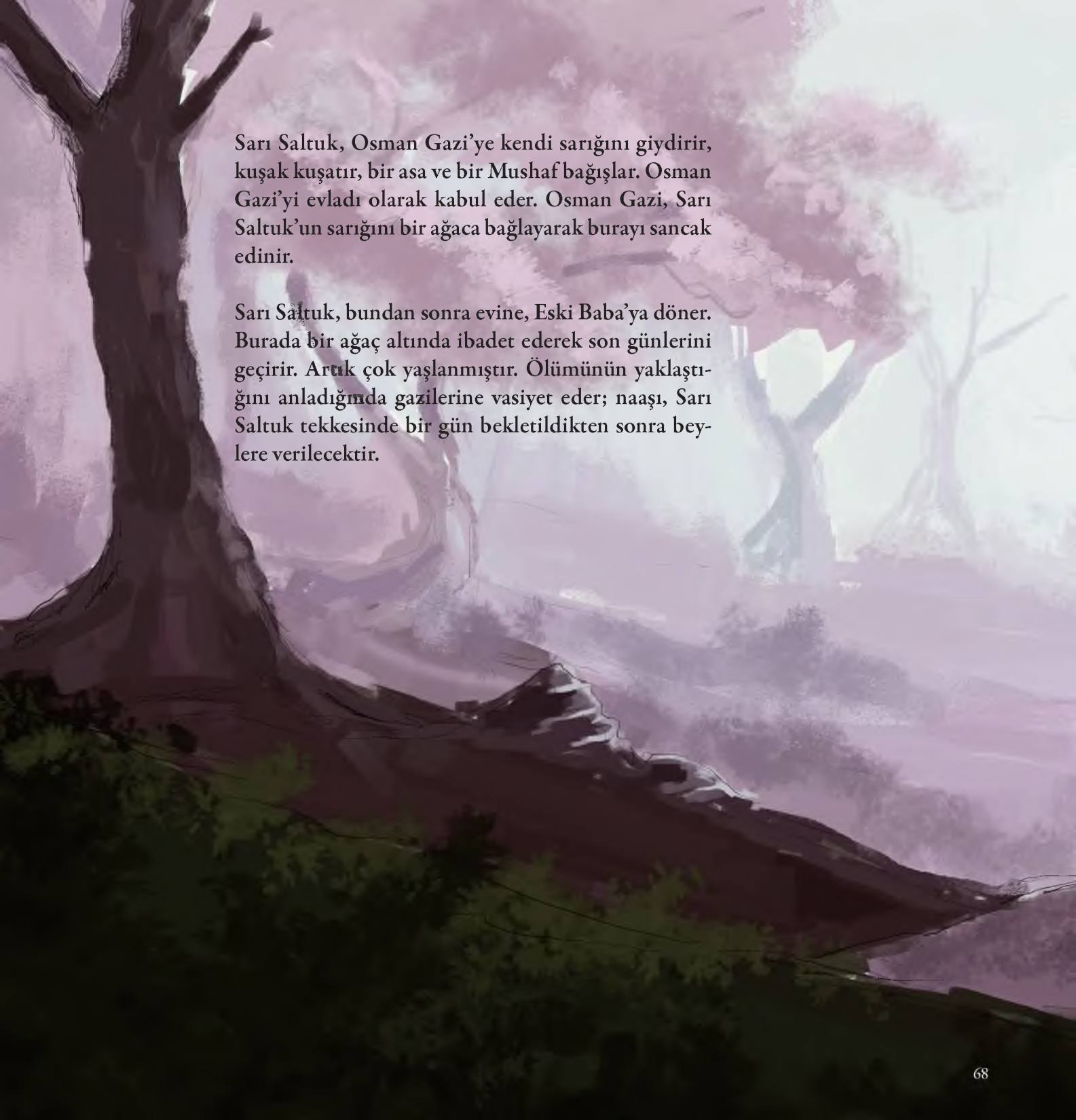
Bu arada, Selçuklu tahtına Sultan Aleaddin Keykubad geçer. Fakat Anadolu halkı, Sultan Aleaddin'in kötü idaresi altında ezilmektedir. Bunu duyan Sarı Saltuk Anadolu'ya dönmek zorunda kalır. Sultan'ın karşısına çıkar ve onunla güreşmek istediğini söyler. Güreşi kaybeden Sultan Aleaddin, bundan sonra halka zulmetmeyeceğine dair Sarı Saltuk'a söz verir.

Sarı Saltuk, Eski Baba'ya dönmeden Umman, Fas, Cezayir ve Tunus'u ziyaret eder. Burarlarda İlyas Peygamber'in ona verdiği görevi yerine getirerek, halka Müslümanlığı anlatır. Sarı Saltuk'un bundan sonraki seferleri Balkanlar'da geçer. Vakti zamanında Aristo'nun İskender-i Rumi'ye yaptırdığı dev ayna, Macaristan Meliki'nin eline geçmiştir. Melik, bu aynayı güneş ışıklarını düşmanlarının üzerine yansıtacak şekilde bir kale üzerine koyarak yakıcı bir silah gibi kullanmaktadır. Sarı Saltuk'un ele geçirdiği bu ayna, Yıldırım Han'a kadar Osmanlılarda kalır. Yıldırım Han zamanında Fransızlar tarafından çalınarak denize atılır. Bir daha da kimsenin eline geçmez.

Sarı Saltuk, hayatı boyunca girdiği hiçbir savaşta yenilmez, kendisi için hazırlanan tuzakların hepsinden kurtulup düşmanlarını alt eder. Hayatının son dönemlerinde ise, halefi olan gazilere nasihatler eder ve çeşitli görevler verir. Bu gazilerin başında Osmanlı İmparatorluğu'nu kuracak olan Osman Gazi bulunmaktadır.

Sarı Saltuk, Osman Gazi'ye kendi sarığını giydirir, kuşak kuşatır, bir asa ve bir Mushaf bağışlar. Osman Gazi'yi evladı olarak kabul eder. Osman Gazi, Sarı Saltuk'un sarığını bir ağaca bağlayarak burayı sancak edinir.

Sarı Saltuk, bundan sonra evine, Eski Baba'ya döner. Burada bir ağaç altında ibadet ederek son günlerini geçirir. Artık çok yaşlanmıştır. Ölümünün yaklaştığını anladığında gazilerine vasiyet eder; naaşı, Sarı Saltuk tekkesinde bir gün bekletildikten sonra beylere verilecektir.

Sarı Saltuk'un cenazesi Edirne, Kırklareli gibi birkaç şehre götürölüp namazı kılındıktan sonra Eski Baba'ya defnedilir. Onun ölümüne ne Hıristiyanlar ne de Müslümanlar inanır. Sağlığında fethettiğı ve barış imzaladığı ülkelerin beyleri teker teker Eski Baba'ya gelip mezarını ziyaret ederler. Kimi Tatar, Eflak, Boğdan, Rus, Macar, Leh, Bosna, Granada ve Prusya beyleri, Sarı Saltuk'un mezarını kendi ülkelerinde de yaptırır. Efsaneleşen bu halî kahramanı Anadolu'dan Balkanlar'a, Asya'dan Avrupa'ya büyük bir coğrafyada yaşamaktadır.

KÖROĞLU DESTANI

undan seneler önce Sivas'ta karısı ve oğluyla mutluluk içinde yaşayan Yusuf Seyis vardı. Yusuf toprakla uğraşır, saz çalardı. Oğlu Ruşen Ali de akıllı ve cesur bir çocuktur. O da babası gibi saz çalmayı severdi. Sazın tellerine dokunur dokunmaz etrafa neşe yayar; şiirleriyle, dinleyenleri kendine hayran bırakırdı.

At bakıcılığındaki ustalığı ile bilinen Yusuf bir gün, zalimliği ile ün salan Bolu Beyi'nin konağında seyislik yapmaya başladı. Bolu Beyi, çalışanlarına eziyet eder, onları suçsuz yere cezalandırırdı. Bu sebeple onun konağında çalışmaya çok az kişi tahammül edebiliyordu.

Bolu Beyi, çiftliğinde iyi cins atlar olmasına rağmen, hepsinden daha iyi, daha hızlı ve daha çevik bir at istiyordu. Attan çok iyi anlayan Yusuf Seyis'i çağırıp Bolu pazarındaki at cambazlarından yağız bir at seçip getirmesini istedi.

"Bana öyle bir at getir ki, hızına hiçbir at yetişemesin, beni hiç kimse yakalayamasın" dedi.

"Elimden geleni yaparım beyim" diyerek ayrıldı Yusuf.

At pazarına vardığında iyi cins olduğunu düşündüğü bütün atlara bindi, hepsini denedi. Atların bazıları iyi koşamıyor, bazıları da çabuk yoruluyordu. Derken bir satıcının atları arasında cılız, kır bir tay gördü. Tayın duruşu, bakışları diğerlerinden farklıydı. Yusuf Seyis, onun soylu bir at olacağını anladı ve Bolu Beyi için satın aldı.

Konağa geldiğinde atın çelimsizliğini gören Bolu Beyi çok öfkelenildi. “Bu ne biçim attır Yusuf! Sen bana bu cılız atı mı layık görüyorsun?” diye hiddetle bağırdı. Yusuf ne kadar dil döktüyse de Bolu Beyi’nin öfkesi yatışmadı. Hemen adamlarını çağırıp; “Tez, bu adamın gözlerine mil çekilsin!” dedi. Adamlar beyin emrini yerine getirdiler. Zavallı Yusuf, ömür boyu göremeyecekti artık.

Yusuf’u, Bolu Beyi için aldığı cılız kır ata bindirip kaderi ile baş başa bıraktılar. Yusuf’un yüreği uğradığı haksızlık karşısında yol boyunca inledi.

Kırat, Yusuf’u köyüne ulaştırdığında halk şaşkınlık içindeydi. Yusuf’a ne olmuştu böyle? Kimsenin aklı ermedi. Yusuf, köylünün yardımıyla attan indi, Bolu Beyi’nin yaptıklarını onlara anlattı. Köylü, “Vay zalim Bolu Beyi! Demek bunu da yaptı. Bir gün cezasını çekecek elbet” dedi. Uzun zamandır Yusuf’a hasret olan eşi ve oğlu Ruşen Ali de onu bu halde görünce donup kaldı. Birbirlerine sarılıp ağlaştılar.

O günden sonra Ruşen Ali yemin etti; “Bu haksızlığın öcünü alacağım. Gün gelecek zalim Bolu Beyi, adımı duyunca kaçacak delik arayacak!” dedi.

Yusuf ertesi sabah, oğlu ile birlikte ahıra, Kırat’ın yanına gitti. “Bu ahırın her yanını çamurla sıvayacaksın oğlum. Öyle ki, ne rüzgâr ne güneş ışığı girecek iğne deliği kalmasın. Kırat’ı bir yıl burada koruyup saklayacağız. Sakın onun yemini suyunu ihmal etme. Tımarını iyi yap” dedi. Ruşen Ali, babasının attan ne kadar iyi anladığını biliyordu, söylediği her şeyi yerine getirmek için elinden geleni yaptı.

Kırat ile özel olarak ilgilenirken kendi becerilerini de geliştirdi. Artık attığı ok, hedefi şaşmıyordu. At binmede, kılıç kullanmada gittikçe ustalaşıyordu. Bu yetenekleriyle birlikte, güzel ahlakı ile de herkesi kendine hayran bırakıyordu. Yiğit ve cengâver olduğu kadar, dürüst, merhametli ve yüreği kocaman bir delikanlı olmuştu. Adı “Köroğlu” diye anılıyordu artık. Babası Yusuf, tüm bu olup biteni gözleriyle değil belki ama kalbiyle izliyordu. Aradan tam bir yıl geçti. Yusuf, ahıra girip Kırat’ı uzun uzun

inceledi. “Oğlum, Kırat artık istediğim seviyeye geldi. Bir de bahçeye çıkarıp nasıl koştuğuna bakalım” dedi. Köroğlu, Kırat’la birlikte bahçede tur atmaya başladı. Kırat rüzgâr gibiydi, yerinde duramıyordu. Özgürlüğün verdiği mutlulukla şahlanıp uçuyordu. Sadece bir at değil, muhteşem bir küheylendi artık. Yusuf da Köroğlu da bugünü iple çekmişlerdi.

“Beni kör ettin ama özüme ilişemedin, yürü bre Bolu Beyi!” diye haykırdı Yusuf.

O günden sonra Köroğlu, Bolu Beyi'ne meydan okudu. Bolu Beyi'nin haraç kestiği, kötülük ettiği, huzur vermediği halka yardım etmeye başladı. Zayıfları korudu; doğru olduklarına inandığı güçlülerle dost oldu. Mertlikten ayrılmayan Köroğlu'nun ünü yayılmaya başladı. Haksızlıklara karşı duran herkes, onun etrafında toplanmaya başladı.

Köroğlu, şehri gören ormanlık bir tepeyi kendisine mesken tuttu. Burası Çamlıbel'di. Artık kendisine can yoldaşı olan keleşleriyle birlikte sabah erkenden tepeye çıkıyor, Bolu'ya girip çıkan kervanları gözetliyordu. En ufak bir haksızlığa müdahale ediyor, kötülere rahat yüzü göstermiyordu.

Çamlıbel'e çıktıkları bir gün, Bolu'ya giren bir kervanda hareketlilik gördüler. Kervancıbaşı, elindeki kırbaçla bir genci dövüyordu. Köroğlu hemen tepeyi inip kervanın yanına vardı.

“Ne oluyor burada?” diye bağırdı.

Adam aldırmadan, zavallı genci dövmeyle devam ediyordu. Köroğlu bir hamlede kırbacı çekip aldı. Adamı kolundan tutup yere yatırdı. Acıyla kıvranan adam yalvarmaya başladı. Köroğlu, bu kadarının kâfi olacağını düşünüp adamı serbest bıraktı. Kervancıbaşı yerden kalkıp üstünü başına silkeledi. Korka korka geri çekilmeye başladı.

Delikanlı, “Keşke beni kurtarmasaydın. Dövdüğün kişi, Bolu Beyi’nin adamıdır. Şimdi sana kim bilir ne kötülük edecekler” dedi.

Köroğlu, “Kimin adamı olursa olsun, oturup izleyecek miydin seni öldürmesini?” dedi.

Elini yüzünü temizleyen delikanlı, olayı Köroğlu’na anlattı. Kervancıbaşı ondan haraç istemiş, delikanlı da vermeyince onu dövmeyle başlamıştı.

“Adın ne?” diye sordu Köroğlu.

“Ayvaz” dedi delikanlı. “Sen benim hayatımı kurtardın, bundan sonra ben hep seninleyim” diye ekledi.

Ayvaz ve Köroğlu böylece dost oldular.

Bu olayı duyan Bolu Beyi'nin huzuru kaçtı. Köroğlu'nun namı onu endişelendiriyordu. Ama bir taraftan da onu tanımak istiyordu. Bunun için konağında bir yemek vermeye karar verdi. Şehre tellallar gönderildi. Bolu Beyi'nin yemeğine bütün halk davetliydi. Haber, Çamlıbel'e de ulaştı. Köroğlu için bu davet kaçırılmaz bir fırsattı. Bolu Beyi'nin karşısına kır atıyla çıkmak için sabırsızlanıyordu.

Ertesi gün Koroğlu Ayvaz'la birlikte Bolu Beyi'nin davetine katıldı. Kırat ile avluya girer girmez Bolu Beyi'nin dikkatini çekti. Güçlü kasları, parlayan yeleleriyle bu gösterişli ata sahip olmak istedi. Koroğlu yanına yaklaştığında; "Hey delikanlı! Atın bundan sonraki sahibi benim" dedi.

Koroğlu; "Ey Bolu Beyi! Ben senin, gözlerine mil çektiirdiğin Seyis Yusuf'un oğluyum. Bu da babamın senin için aldığı ama senin beğenmediğin çelimsiz, Kırat'tır" dedi.

Bolu Beyi, bu sözler karşısında neye uğradığını şaşırdı. Ne diyeceğini bilemeden sessizce "Koroğlu" diye mırıldandı. "Demek sendin o!"

Davetlilerin şaşkın bakışları altında Koroğlu, Kıratı'nı şahlandıırıp oradan uzaklaştı. Ayvaz da onu takip etti. "Ne bekliyorsunuz?" diye bağırdı Bolu Beyi adamlarına. "Gidin yakalayın şunları!"

Bolu Beyi'nin adamları dörtnala sürdü atlarını. Bir süre sonra Ayvaz'a yetişmeyi başardılar. Bir kement atıp onu düşürdüler. Ayvaz'ın düştüğünü gören Köroğlu, arkadaşını kurtarmak için geri döndü. Kırat'ı, onların üzerine doğru sürdü. Kırat adamlara güçlü tekmelerini savururken Köroğlu da kılıcını çekti. Tozu dumana katan bu amansız mücadelede adamlar ne Kırat'a ne de Köroğlu'na bir şey yapabildiler. Hızla oradan uzaklaştılar. Düştüğü yerden kalkan Ayvaz, Köroğlu'na bakarak; "İkinci kez hayatımı kurtardın" dedi.

Adamlarının elleri boş döndüğünü gören Bolu Beyi deliye döndü. "Siz ne kadar beceriksizsiniz! Bu kadar adam, iki kişinin hakkından gelemediniz mi?" diye bağırdı. Köroğlu'nun ve çılgın atının öyle kolay kolay yakalanamayacağını anladı Bolu Beyi; başka bir plan yapmalıydı. Günlerce düşündü. Birçok adamı vardı ama hiçbirini canını tehlikeye atmıyordu. Acaba onu nasıl ele geçirebilirdi? Köroğlu ve Ayvaz'ın dostlukları geldi aklına. Onların birbirlerine olan bağlarını, sadakatlerini kullanabilirdi. Eğer Ayvaz'ı kaçırırsa, Köroğlu onu kurtarmak için mutlaka gelirdi. İşte o zaman Kırat'ı yakalayabilirdi. Bu sinsi planı uygulamak için hemen Ayvaz'ın peşine adamlarını taktı.

Ayvaz o sabah yine erkenden kalktı. Rengarenk çiçeklerin kokusu tüm Çamlıbel'e yayılmıştı. Köroğlu ile biraz sohbet etti. Ayvaz'ın at binmede ve avcılıkta ne kadar usta olduğunu bilen Köroğlu, ona Kırat'ı alıp ava çıkabileceğini söyledi. Bu duruma çok sevinen Ayvaz, Kırat'a atlayıp ava çıktı. Bir süre avlandıktan sonra, Çamlıbel'den epey uzaklaştığını fark etti. Cennet gibi bir bahçenin içinde buldu kendini. Burada biraz dinlenmek istedi ve bir ağacın gölgesinde uyuyakaldı. Ne yazık ki bu güzel yer Bolu Beyi'nin arazisi içindeydi. Bolu Beyi hiç zahmet etmeden Ayvaz'ı avuçlarının içinde buluvermişti. Ayvaz'ı takip eden adamlar, yattığı yerde onu kısıvrak yakaladı. Ne olduğunu anlayamayan Ayvaz, direnmeye çalışsa da ellerinden kurtulamadı. Adamların bir kısmı Ayvaz'ı bağlarken diğerleri de Kırat'ı kontrol etmeye çalışıyordu. Fakat Kırat onların elinden kurtulup kaçmayı başardı.

Köroğlu, Çamlıbel'e tek başına dönen Kırat'ı görünce kötü bir şeyler olduğunu anladı. Ayvaz nerede olabilir? "Ayvaz, Ayvaz!" diye bağırdı etrafına. Hemen Kırat'a atlayıp civarda Ayvaz'ı aramaya başladı. Ayvaz'ın Bolu Beyi'nin elinde esir olduğu ihtimali geliyordu aklına ama buna inanmak istemiyordu. Şehre yaklaşmak üzereydi ki bir atının hızla kendisine doğru geldiğini gördü. Atlı, belirli bir mesafede durup Köroğlu'na seslendi; "Hey, Köroğlu!"

Köroğlu kılıcının kabzasını kavradı ama kınından çıkarmadı.
“Sana bir haber verip gideceğim” dedi adam.

Köroğlu; “Neymiş o haber?” dedi.

Adam; “Ayvaz, Bolu Beyi’nin elindedir. Eğer onu sağ salim yanında istiyorsan Kırat’ı Bolu Beyi’ne göndermen gerekir. Yoksa Ayvaz ölür” dedi.

Köroğlu, atını öfkeyle Bolu Beyi’nin adamının üstüne sürdü.
“Ben sadece Bolu Beyi’nin dediğini iletiyorum sana” dedi adam.
Köroğlu kısa bir süre sessiz kaldıktan sonra Kırat’ın üzerinden

indi. Gayet kararlı bir şekilde; “Beyine söyle, Kırat artık onundur. Ayvaz’ı geri göndersin. Eğer ona bir şey olursa Bolu’yu başına yıkarım, haberi olsun!” dedi ve Kırat’ı Bolu Beyi’nin adamına verdi. Adam Köroğlu’nun bu kadar çabuk karar vereceğini tahmin etmiyordu, epey şaşırmıştı. Hızla konağa doğru yol aldı.

Bolu Beyi, Kırat’ı görür görmez gülmeye başladı. Biliyordum, dedi. “Arkadaşının hayatı için en sevdiği şeyden vazgeçebileceğini biliyordum.”

Ayvaz, akşama doğru Çamlıbel’e vardı. Oldukça bitkindi, olduğu yere yığılıverdi. Köroğlu hemen koşup ona sıkıca sarıldı; “Canım kardeşim” dedi. “Sana neler yaptılar böyle?”

Ayvaz oldukça üzgündü, “Benim yüzümden Kırat Bolu Beyi’nin oldu” dedi.

“Sen üzülme” dedi Köroğlu. “Sadece dinlenmeye bak. Kırat’ı kurtaracağım ben.” Ayvaz, Köroğlu’nun Kırat’ı nasıl kurtaracağını çok merak ediyordu.

Bolu Beyi’nin konağında Kırat yanına kimseyi yaklaştırmıyordu. Isırıyor, tekmeliyor, yapmadığını bırakmıyordu. Onu zapt edebilecek bir seyis henüz çıkmamıştı. Adamlarının her seferinde ahırdan yaralı bereli çıktığını gören Bolu Beyi oldukça sinirleniyordu. Artık iyi bir seyis aramanın vakti gelmişti.

Bolu Beyi'nin konağında yaşananlar şehirde konuşulmaya başlamıştı. Bir gün Kırat'ın seyisliğine talip yaşlı bir adam çıktı ortaya. Konağın kapısını çaldı. Üstü başı perişan olan bu yaşlı adam; "Bolu Beyi'nin bir seyis aradığını duydum, belki beni işe alır" dedi.

Bunu duyan Bolu Beyi'nin adamları kahkahayı bastı. "Sen delirdin mi amca? Perişan durumdasın, nasıl seyislik yapacaksın" dedi içlerinden biri.

"Siz beni ahıra sokun, sonrasına karışmayın" dedi yaşlı adam.

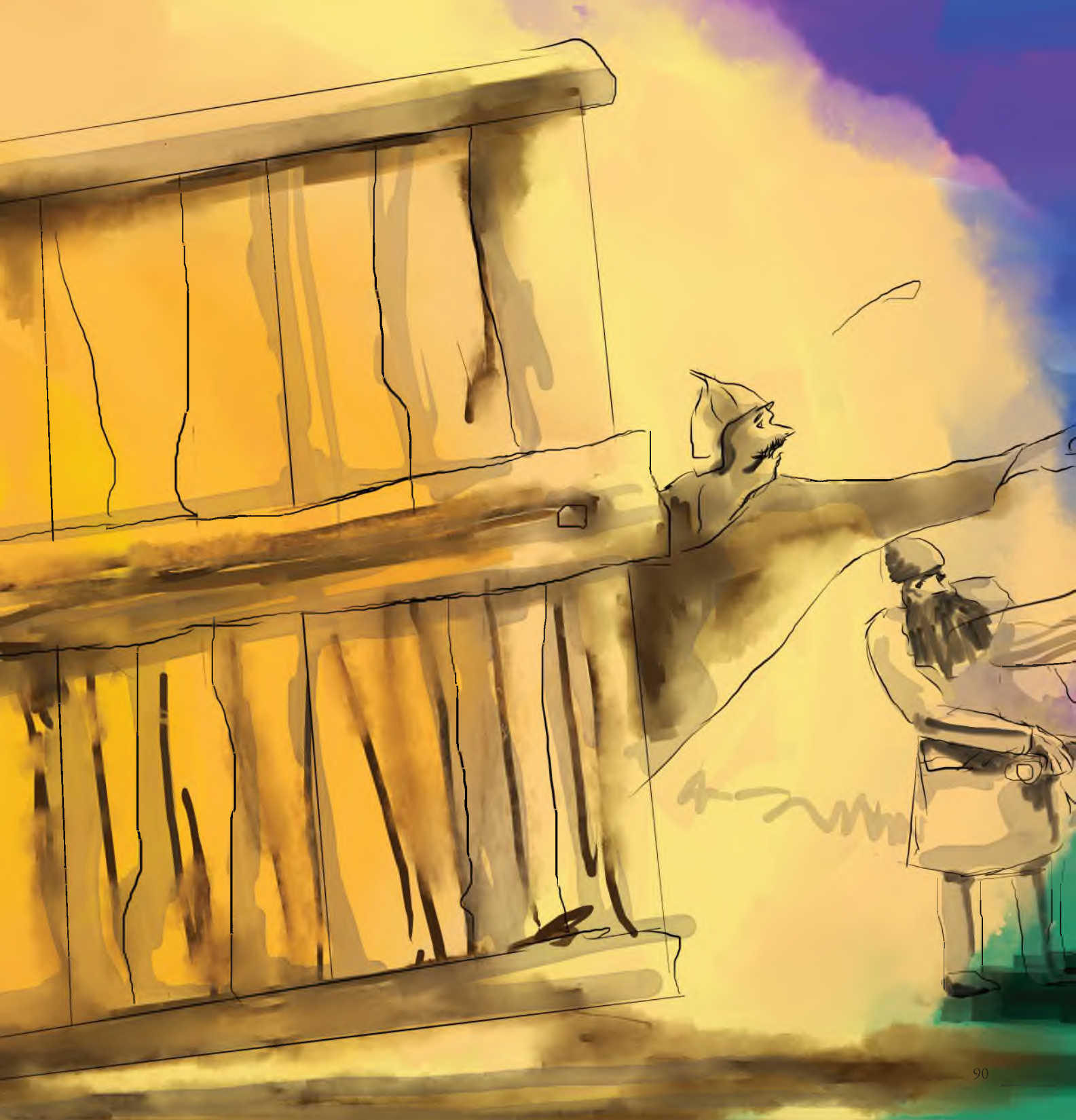

Bolu Beyi'nin adamı “Gel de gör bakalım Kırat'ın ne olduğunu” diyerek yaşlı adamı ahıra soktu. Kırat ve yaşlı adam ahırda yalnızdı. Adamlar şaşkınlıkla bekliyorlardı dışarıda. Henüz bir kıyamet kopmamıştı. Kısa bir süre sonra yaşlı adam ahırın kapısını araladı. Kırat'ın oldukça sakin olduğunu gören adamlar hayretle bakıyordu. Yaşlı adam onları daha da hayrete düşürerek Kırat'ın sırtına atladı. Bahçede dolaşmaya başladığında bütün konak onları izliyordu. Bolu Beyi, odasının penceresinden gördüğü bu manzara karşısında irkilmişti. Bir an “Bu yaşlı adam Köroğlu olmasın?” diye geçirdi aklından. Sonra güldü kendi kendine, “O kadar da cesur olamaz” dedi. O böyle düşünürken, yaşlı adam Kırat'ı bahçe duvarından atlattı. Herkes hayretler içinde kalmıştı. Bahçe duvarının ardından adamın gür sesi geldi; “Bana Köroğlu derler Bolu Beyi, Kırat'ı benden alabileceğini mi sandın?”

Bolu Beyi deliye dönmüştü. Adamlarına bağırıyordu; “Yakalayın hadi şu herifi!”

Bolu Beyi'nin adamları, hızla oradan uzaklaşan Köroğlu'nun peşine düştü. Ama Kırat'ın hızına yetişmek ne mümkün. Çamlıbel'e ulaştıklarında Köroğlu'nun keleşleri, Bolu Beyi'nin adamlarını ok yağmuruna tuttu. Hiçbiri daha fazlasına cesaret edip Çamlıbel'e çıkmadı.

Bolu Beyi'nin konağına kadar girip Kıratı'nı geri alışı, Köroğlu'nun ününe ün katmıştı. Köroğlu artık cesareti, yiğitliği ve mertliği ile bir halk kahramanı olmuştu. Bolu Beyi gibi haraç kesen, halka eziyet edip her türlü kötülüğü yapan zalimlerin karşısına dikilmiş, haksızlığa uğrayanların yanında olmuştu. Bolu'da kötü günler artık geride kalmıştı.

Köroğlu şehre indiği bir gün pazarda dolaşmaya başladı. Alışveriş sırasında iki kişinin tartışmaya başladığını gördü. Bir satıcı ile ondan alışveriş yapan genç bir adam para konusunda kavga ediyorlardı. Etraflarındaki kalabalık gittikçe artıyordu. Bir anda korkunç bir ses duyuldu ve satıcı olduğu yere yığıldı. Kimse ne olduğunu anlayamamıştı. Genç adam, kalabalığı yarararak oradan hızla koşmaya başladı; Köroğlu da peşine düştü. Adamın elindeki demir şey dikkatini çekti Köroğlu'nun. Adam bir an dönüp arkasına baktığında ayağı dolanıp düştü. Köroğlu onu yakaladı ve boğuşmaya başladılar. Adam o demir şeyi Köroğlu'na doğrultmaya çalışıyordu. Köroğlu da ilk defa gördüğü bu acayip şeyin bir ucundan tutup çekiştirmeye başlamıştı. Bir an da o şey “pat” diye bir ses çıkarttı. Ortalıkta dumanla birlikte yoğun bir yanık kokusu yayılmıştı.

Köroğlu birden kendini çekip; “Bu da nedir?” diye hayretle sordu.

“Buna tüfek denir” dedi adam; bununla hiç zorlanmadan kendini koruyabilirsin.”

Köroğlu, ortası delik bu demir silahı incelerken adam da onun nasıl kullanılacağını anlattı. “Bununla bir hedefi uzaktan vurabilirsin, hem de çok uzaktan” dedi.

“Yani o kişi seni görmeden, kendini savunmaya fırsat bulmadan, öyle mi?” diye sordu Köroğlu.

“Evet” dedi adam.

“Peki bu yiğitliğe yakışır mı?” dedi Köroğlu. Tüfegi havaya doğrultup ateş etti. Anladı ki artık dünya eski dünya olmayacaktı; kılıçlar birbirine çarpmayacak, oklar havada uçuşmayacaktı. Bileği güçlü olan değil, bu delik demiri elinde tutan kazanacaktı.

Çamlıbel'e dönen Köroğlu, Ayvaz'ı ve keleşlerini etrafına toplayıp olanları anlattı. Artık yiğitlik geleneğini bitmişti. Sazını eline aldı, gözlerini Çamlıbel'in parlak göğüne çevirip söylemeye başladı;

*Benden selam olsun Bolu Beyi'ne,
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır.
At kişnemesinden kargı sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir.*

*Düşman geldi tabur tabur dizildi,
Alnımıza kara yazı yazıldı.
Tüfek icat oldu mertlik bozuldu,
Eğri kılıç kında paslanmalıdır.*

*Köroğlu düşer mi eski şanından
Ayırır çoğunu er meydanından.
Kırat köpüğünden düşman kanından
Çevre dolup şalvar ıslanmalıdır.*

Köroğlu o gün keleşlerini dağıttı. Kendi de kırklara karışıp ortadan kayboldu. Bir daha ne onu ne de Kırat'ı gören oldu.

KAYNAKÇA

Emine Eroğlu, *Köroğlu Cesur Yiğit*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.

Kemal Yüce, *Saltuk-Nâme'de Tarihi, Dini ve Efsanevi Unsurlar*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.

Mehmet Kaplan, *Köroğlu Metin Derlemesi* (Behçet Mahir Efendi'den Mehmet Akalın, Muhan Bali ile) Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi I, 1973.

Necati Demir-Mehmet Dursun Erdem, *Saltık Gazi Destanı*, Ankara: Destan Yayınları, 2007.

Nihal Atsız, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2012.

Pervin Ergun, *Dede Korkut Hikayeleri*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2013.

Saadettin Gömeç, *Türk Destanlarına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2009.

Şükrü Halûk Akalın, *Saltuk-Nâme Ebu'l Hayr-ı Rûmî*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.

Bu kitap, destanların orijinallerine sadık kalınarak "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" (İstanbul Sözleşmesi) uyarınca cinsiyetçi dil ve söylemlerden arındırılarak hazırlanmıştır.